

2011 ÅRS UPPFÖLJNING AV UNGA SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR

- I SPÅREN AV DEN EKONOMISKA KRISEN

UNGDOMSSTYRELSEN

ALLMÄN INFORMATION Temagruppen@ungdomsstyrelsen.se

MEDIA Marcus Westfal, informatör 08-566 219 15 marcus.westfal@ungdomsstyrelsen.se

FRÅGOR OM MODELLEN OCH ANALYSEN Oscar Svensson, utredare 08-566 219 05 oscar.svensson@ungdomsstyrelsen.se

© Ungdomsstyrelsen 2011

UTREDARE Oscar Svensson

FORMGIVNING Bacon Gullers Grupp

ISSN 1651-2855

ISBN 978-91-85933-48-8

Den senaste ekonomiska krisen slog hårt mot ungdomsgruppen. Antalet som varken arbetar eller studerar har ökat från 85 300 år 2007 till 126 300 år 2009.

Det motsvarar en ökning på 48 procent. År 2009 var det 10 procent av ungdomsgruppen 16-25 år.

Även i goda tider omfattar gruppen omkring 7-8 procent. Flera myndigheter och organisationer har utarbetat en ny analysmodell som visar gruppens storlek och som ger en bild av vad de gör. Tidigare har en sådan överblick saknats. Analyserna kan bilda underlag för det arbete som sker på nationell, regional och kommunal nivå. Här presenteras några analyser ur nationellt perspektiv för att visa viktiga tendenser och analysmöjligheter.

ALLT FLER UTANFÖR ARBETE OCH STUDIER I KRISENS SPÅR

Under 2008 försämrades arbetsmarknadsläget för unga. Precis som under 90-talskrisen var unga en av de grupper som påverkades mest.¹ Mellan 2007 och 2008 ökade antalet unga som varken arbetade eller studerade med 20 procent. Året därpå skedde en ytterligare ökning med 24 procent som gjorde att gruppen kom att omfatta 126 300 individer 2009. Det är en högre andel bland unga i gruppen 20-25 år som varken arbetar eller studerar, 15 procent jämfört med 4 procent bland unga 16-19 år under 2009. Analysen bekräftar också bilden av en senarelagd etableringsålder för unga.

DE SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR HAR UNDER ETT KALENDERÅR (12 MÅNADER) INTE:

- Mottagit studiemedel
- Varit registrerade på utbildning
- Deltagit i SFI-undervisning mer än 60 timmar
- Haft inkomst över ett basbelopp
- Arbetspendlat till Norge/Danmark

FÖR ANALYSEN ANVÄNDS REGISTER HOS STATISTISKA CENTRALBYRÅN (SCB) SOM FÄRDIGSTÄLLS KONTINUERLIGT. DE MEST AKTUELLA TILLGÅNGLIGA UPPGIFTERNA GÄLLER 2009. PÅ GRUND AV EFTERSLÄPANDE STATISTIK FRÅN NORGE OCH DANMARK HAR ANALYSER I DENNA RAPPORT GJORTS UTFRÅN ANTAGANDET ATT DE SOM ARBETSPENDLADE 2008 GJORDE DET ÄVEN 2009. UNDERSÖKNINGEN OMFATTAR SAMTLIGA UNGA SOM ÄR FOLKBOKFÖRDA I SVERIGE.

EN STOR GRUPP ÄVEN I GODA TIDER

Även i ekonomiskt goda tider är det en betydande andel av ungdomsgruppen som befinner sig utanför studier och arbete, omkring 7-8 procent. Med andra ord är utvecklingen av arbetet kring denna grupp ständigt aktuell. Temagruppen Unga i arbetslivet har också i ett par rapporter visat på den samhällsekonomiska nyttan av tidiga insatser för unga.²

TABELL 1 ANDEL UNGA SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR

ÅLDER	1997	1998	2006	2007	2008	2009
16 - 25	11,4 %	9,7 %	8,2 %	7,3 %	8,4 %	10,2 %
16 - 19	3,8 %	3,9 %	3,6 %	2,7 %	3,9 %	4,1 %
20 - 25	15,9 %	13,4 %	11,7 %	10,7 %	11,9 %	14,6 %

¹ Se exempelvis SCB Arbetsmarknadssituationen för hela befolkningen 15-74 år, AKU kvartalet 2009 – tema ungdomsarbetslöshet. AM 11 SM 0902. Stockholm: SCB och Angelin, A. (2010). Den dubbla vanmaktens logik. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna. Lunds universitet.

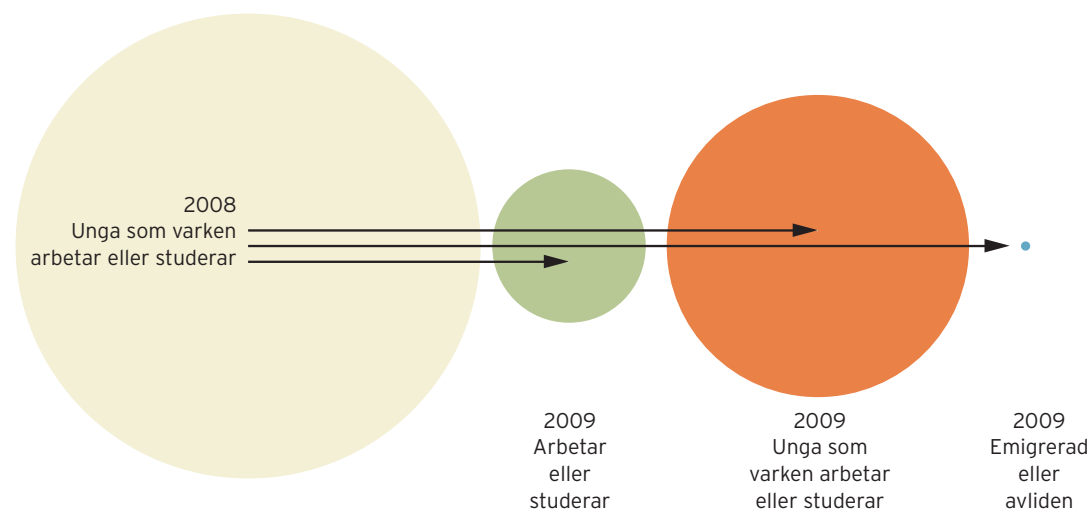
² Temagruppen Unga i arbetslivet (2011:2). Det lönar sig. En analys av 28 arbetsmarknadsprojekts samhällsekonomiska potential. Temagruppen Unga i arbetslivet: Stockholm och Temagruppen Unga i arbetslivet (2010:3). Unga som är utanför arbetsmarknaden. En socioekonomisk diskussion. Temagruppen Unga i arbetslivet: Stockholm.

MÅNGA VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR TVÅ ÅR I RAD

Analysmodellen gör det möjligt att följa enskilda individer över tid. I figuren nedan redovisas vad som har hänt de unga som varken arbetade eller studerade 2008. Det var 32 procent som 2009 gick vidare till studier eller arbete. Hela 65 procent stod dock fortfarande utanför studier och arbete. Ser vi istället till de som varken arbetade eller studerade 2007 var det 38 procent som gick till studier eller arbete år 2008. Men även i det fallet var det många som kvarstod i gruppen (59 procent). Det är tydligt att en betydande andel av dessa unga står långt ifrån studier och arbete.

TABELL 2 FÖRÄNDRING BLAND UNGA SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR EFTER ETT ÅR

2008	2009		
Varken arbetar eller studerar Antal	Arbetar eller studerar	Varken arbetar eller studerar	Emigrerad eller avliden
16 - 25 ÅR (102 078)	32,4 %	65,0 %	2,5 %
16 - 19 ÅR (20 249)	24,1 %	73,8 %	2,1 %
20 - 25 ÅR (81 829)	34,5 %	62,9 %	2,6 %

UNGA 16-19 ÅR STÅR LÄNGRE FRÅN ARBETE OCH STUDIER

Värt att notera är att en högre andel unga 16-19 år står utanför arbete och studier två år i rad än unga 20-25 år. Detta kan vara ett tecken på att de yngre som ingår i denna grupp står längre från arbete och studier. Det visar på vikten av tidiga insatser. Samtidigt ser vi att den äldre gruppen antalsmässigt är mer omfattande och får fler former av stöd från samhället.

EN HÖGRE ANDEL KILLAR VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR TVÅ ÅR I RAD

Under 2008 var det 102 000 personer i åldrarna 16-25 år som varken arbetade eller studerade. Av dessa gick 36 procent av tjejerna till arbete eller studier året därpå, medan motsvarande andel bland killarna var 29 procent.

ÖVERREPRESENTATION AV UTRIKESFÖDDA

Bland de som varken arbetar eller studerar är utrikesfödda överrepresenterade. Under 2008 var 30 procent utrikesfödda och 70 procent inrikesfödda inom gruppen. Knappt en tredjedel av de utrikesfödda hade invandrat till Sverige det aktuella året vilket påverkar möjligheten till etablering i samhället.

Sett till födelseland är det en hög andel av de utrikesfödda som emigrerar (6 procent att jämföra med 1 procent bland inrikesfödda från 2008 till 2009). För ökad jämförbarhet har de som flyttat från landet eller avlidit därför exkluderats från tabellen nedan. Analysen visar att unga inrikesfödda killar i minst utsträckning gick till studier eller arbete (29 procent), medan inrikesfödda tjejer gjorde det i störst utsträckning (37 procent).

TABELL 3 **ANTAL OCH ANDEL FÖRDELAT MELLAN INRIKES- OCH UTRIKESFÖDDA, FÖRÄNDRING EFTER ETT ÅR**

2008	2009	
Varken arbetar eller studerar Antal	Arbetar eller studerar	Varken arbetar eller studerar
INRIKESFÖDD 16 - 25 ÅR (70 721)	32,9 %	67,1 %
KVINNOR (35 213)	37,2 %	62,8 %
MÄN (35 508)	28,6 %	71,4 %
UTRIKESFÖDD 16 - 25 ÅR (28 773)	34,2 %	65,8 %
KVINNOR (15 875)	35,6 %	64,4 %
MÄN (12 898)	32,5 %	67,5 %

VAD GÖR UNGA SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR?

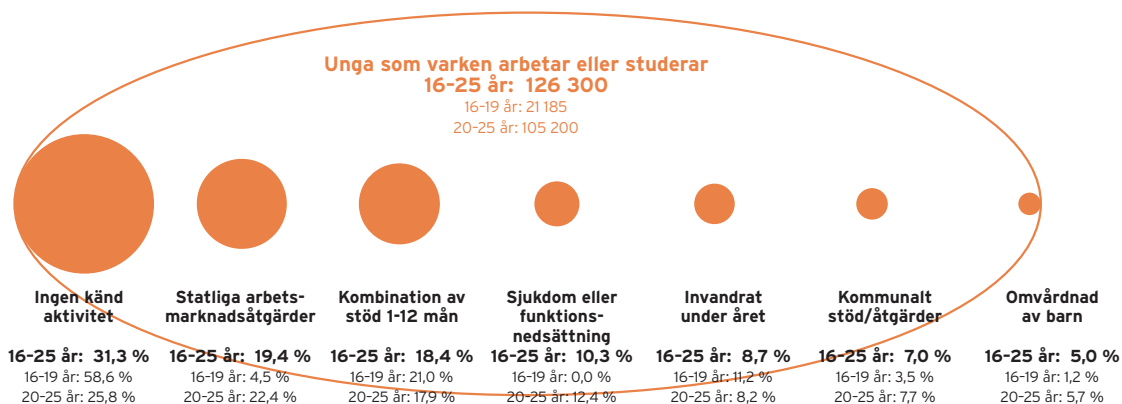
Vad gjorde då de 126 300 unga som varken arbetade eller studerade under 2009? För att fördjupa vår kunskap har en indelning gjorts utifrån den information som finns i olika register. De som har invandrat under året utgör en egen kategori då deras möjligheter att komma in i arbete och studier ser annorlunda ut än för övriga. Betydande andelar har haft stöd från antingen Arbetsförmedlingen, kommunen, eller Försäkringskassan (för omvårdnad av barn, sjukdom eller funktionsnedsättning) i mer än 7 månader under året.

Unga som är hemma för omvårdnad av barn behöver inte vara en utsatt grupp, även om analyser visar att många ensamstående unga föräldrar befinner sig i en ekonomiskt utsatt situation.³ Heltsbilden av gruppens storlek påverkas dock inte nämnvärt när denna grupp räknas bort från de som varken arbetar eller studerar. Under 2009 skulle det innebära att andelen i förhållande till totalbefolkningen minskar från 10,2 till 9,7 procent.

Nästan 20 procent har haft en kombination av olika stöd under året - unga som ibland beskrivs som "snurrande runt i systemet", eller i behov av flera insatser.

Det är också en hög andel som vi saknar kunskap om (hela 59 procent bland unga 16-19 år). Det är alltså en mindre andel av dem som fångas upp av de olika stödsystemen.⁴ Detta kan kopplas till kommunernas ansvar att informera sig om vad unga som inte har fyllt 20 år och inte avslutat eller går i gymnasiet gör för att kunna erbjuda dessa unga lämpliga insatser (informationsansvaret). Skolverket har konstaterat att arbetet i landets kommuner har förbättrats, men att det finns ett fortsatt utvecklingsbehov i delar av landet gällande informationsansvaret.⁵

FIGUR 1 FÖRDELNING AV SYSSELSÄTTNINGAR BLAND UNGA SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR

³ Ungdomsstyrelsen (2011). *Ung idag 2011*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

⁴ En tidigare granskning har visat att en hög andel av unga 16-19 år utan känd aktivitet fortfarande är folkbokförda hos sina föräldrar (91 procent avseende gruppen 2007). SCB PM 2011-02-23.

⁵ Skolverket (2011). *Vad kommunerna för ungdomar som inte går i gymnasieskolan. En rapport om det kommunala informationsansvaret (uppföljningsansvaret)*. Stockholm: Skolverket.

HITTA

HEJDA

ÖPPNA

SKAPA

SATSÄ

LOKALA OCH REGIONALA ANALYSER

Liknande analyser kan göras för enskilda län och kommuner och bilda underlag för analys av lokala förutsättningar och insatser samt möjliggöra jämförelser. Hur många unga som varken arbetar eller studerar går till studier och arbete? Hur lång tid tar det? Hur många går från kommunalt stöd till stöd från Arbetsförmedlingen och vice versa? Sådana flöden kan visa på relationen mellan olika lokala aktörer med ansvar för att stödja unga.

Det är inte orimligt att anta att gruppen även andelsmässigt är större i storstadsområdena vilket innebär särskilda utmaningar.⁶ Stockholm stad har också beställt siffror från SCB baserat på analysmodellen och flera kommuner och regioner har visat intresse av att få sin lokala situation belyst. I dagsläget är det oklart i vilken mån mindre kommuner kommer kunna få ta del av fullständiga uppgifter utifrån analysmodellen på grund sekretessbestämmelser. Temagruppen Unga i arbetslivet menar att landets kommuner bör få tillgång till dessa uppgifter. Även inom forskning på området bör modellen kunna vara intressant för att beskriva ungas etableringsprocess och betydelsen av bakgrundsfaktorer och olika lokala arbetsmarknadsvillkor.

ETT GEMENSAMT ANSVAR ATT UTVECKLA ARBETET

Vår erfarenhet av mötet med arbetsmarknadsprojekt för unga som har stöd från Europeiska socialfonden är att det krävs samarbete för att nå delar av målgruppen, men även att många unga är i behov av stöd från flera aktörer. Utvecklad samverkan är ett genomgående tema lokalt. Aktörer har skilda uppdrag och ansvarsområden, men det tydligt att det är ett gemensamt ansvar att stödja denna grupp för att underlätta övergången till studier och arbete.

⁶ Denna tendens har konstaterats i brittiska studier, se Audit Commission (2010). *Against the odds. Re-engaging young people in education, employment or training*. London: Audit Commission. För mer information om internationella beräkningar och jämförelser mellan EU-länder se Temagruppen Unga i arbetslivet (2011:1). *Unga som varken arbetar eller studerar. Hur många är de och vad gör de?* Stockholm: Temagruppen Unga i arbetslivet.

Alla våra skrifter går att ladda ner på vår hemsida
temaunga.se

TIDIGARE SKRIFTER 2011

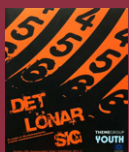
UNGA SOM ÄR UTANFÖR ARBETSMARKNADEN

En socioekonomisk diskussion

UNGA SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR

- hur många är de och vad gör de?

DET LÖNAR SIG

En analys av 28 arbetsmarknadsprojekts
samhällsekonomiska potential

I DENNA SKRIFT PRESENTERAS EN UPPDATERAD ANALYS KRING UNGA 16-25 ÅR SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR.

Det har tidigare saknats en gemensam och översiktlig bild av hur många dessa unga är och vad de gör. Beräkningarna är gjorda utifrån en analysmodell utarbetad i samarbete mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Sveriges Kommuner och Landsting, Skolverket, Socialstyrelsen och Ungdomsstyrelsen. Statistiska Centralbyrån har i en kvalitetsgranskning konstaterat att analysmodellen kan fungera som ett officiellt mått för att beskriva och analysera gruppen unga som varken arbetar eller studerar framöver.

Arbetet är del av en europeisk trend där flera länder och EU i sina strategier för tillväxt och utbildning alltmer fokuserar på gruppen NEET (not in employment, education or training). Analysmodellen kan användas på nationell, regional och lokal nivå som en utgångspunkt för myndigheter och kommuner att analysera trender inom den nämnda gruppen. Temagruppen Unga i arbetslivet förespråkar att så många som möjligt använder samma modell.

Temagruppen Unga i arbetslivet har tidigare berört området i skriften "Unga som varken arbetar eller studerar - hur många är de och vad gör de?". Temagruppen är ett samarbete mellan några av de centrala organisationer som har uppdrag som rör unga som varken arbetar eller studerar. Syftet är att tillvarata erfarenheter av arbetsmarknadsprojekt för unga med stöd från Europeiska socialfonden 2007-2013.

TEMAGRUPPEN **UNGA I ARBETSLIVET**

temaunga.se

SAMVERKANSPARTNERS **UNGDOMSSTYRELSEN | ARBETSFÖRMEDLINGEN | SKL
SKOLVERKET | SOCIALSTYRELSEN | FÖRSÄKRINGSKASSAN | COMMUNICARE**

